

Graudkopības nozares apskats par 2020. gadu

Daba pavasarī modās neierasti agri, un arī lauksaimnieki pamazām uzsāka sējas darbus. Pirmās sēja pupas un zirņus, ecēja zālājus un veica ziemāju virsmēslošanu. Apsekojumi liecināja, ka rudenī apsētie lauki izskatījās pat ļoti labi, un intensīvi sējas darbi visā valstī sākās jau pēc Lieldienām.

Siltais laiks un bažas par iespējamu sausuma vilni saimniekiem lika sēt ātrāk. Tā kā ziemāji bija modušies agri, lauki tika pabaroti arī ar mikroelementiem, kas veiksmīgāk palīdzēja tiem pārvarēt aukstās naktis. Maija pirmajā dekādē bija spēcīgas salnas, kas sakrita ar rapša ziedēšanu. Sējumu apsekojumi liecināja, ka ziemājiem – rudziem un kviešiem – bojājumu nebija, bet nedaudz bija aizkavējusies to augšana, kas šai agrajā pavasarī pat bija labi. Tomēr spēcīgās salnas bija pamanījušās nodarīt kaitējumu ziemas rapsim. Dažviet, kur bija spēcīgāka salna un ziemas rapsis jau ziedēja, pirmie ziedi nosala – rapsis skaisti ziedēja un ziedēja ilgāk kā ierasti (3–4 nedēļas), bet daļā augu auglīši neaizmetās. Savukārt vasarājiem, kas salnas gan pacieta, svarīgs bija pietiekams mitruma daudzums. Vissliktākā kombinācija – sausums + aukstums – pavasarī bija vērojama Kurzemes vidienē un Zemgalē. Tas kavēja augu attīstību – tie nespēja pietiekamā daudzumā uzņemt nepieciešamās barības vielas, kas savukārt ietekmēja ražas potenciālu.

Vēsais pavasaris kavēja arī kaitīgo organismu, piemēram, spīduļa izplatību rapša laukos. Uzlabojoties laika apstākļiem, īpaši sabiezinātos sējumos, bija novērojama miltrasas izplatība graudaugos un baltās puves izplatība rapša laukos. Maijā paredzētais augstais ražas potenciāls sējumos tika nedaudz samazināts. Dažviet, īpaši Zemgalē, vasarājiem dīgšanas laikā trūka mitruma, un tie auga nevienmērīgāk. Taču situācija mainījās gana strauji, un redzējām, ka īsas un spēcīgas lietavas un stiprais vējš Zemgalē jau radīja nopietnu veldri kā vasarāju, tā ziemāju laukos.

Jūnijā saimnieki un agronomi gan ziņoja, ka siltais, mitrais un dažviet sausais laiks bija veicinājis slimību un kaitēkļu izplatību. Kurzemē vasaras kviešus apdraudēja dzeltenā rūsa, kas netika apkarota un būtiski samazināja ražu, savukārt miežos bija atrodama arī miltrasa un citas slimības. Tāpat siltais un mitrais laiks sējumos bija veicinājis laputu un lapgraužu strauju izplatību, kuru sekmīgu

ierobežošanu saimniekiem neļāva veikt pārlietu augstā gaisa temperatūra, kas nebija piemērota, lai strādātu ar augu aizsardzības līdzekļiem.

Jūlijā apsekoto ziemāju graudaugu lauku vērojumi joprojām viesa cerības uz labu ražu. Tomēr spēcīgās lietavas – dažviet pat virs 50 mm nakts laikā jūnijā pēdējās dienās, īpaši Zemgalē – veldrē sagāza ziemas kviešus. Šī iemesla dēļ tika aplēsts, ka veldres laukos ražas samazinājums būs vismaz 15–25%. Tomēr augustā iekultās tonnas liecināja, ka bija ļoti laba rudzu raža, neraugoties uz veldri. Arvien cerīgas bija prognozes labai ziemas kviešu ražai un kopumā laba, bet ne tik laba, kā cerēts, rapša raža.

Izteikti 2020. gada sezonā varēja redzēt, cik lielā mērā šķirnes ir noturīgas pret veldri – visvairāk bija cietušas ziemas kviešu šķirnes ‘Skagen’ un ‘Edvīns’. Pielietojot vienādas tehnoloģijas, vairākas šķirnes lielās lietavas bija izturējušas, bet minētās – nē. Kopumā, pateicoties aizvadītā 2019. gada siltajam un ilgajam rudenim, kā arī maigajai ziemai, īpaši labi 2020. gadā padevās ziemāji, kuri bija iesēti 435 tūkstošos hektāru. Arī ražas novākšanas apstākļi bija pat ļoti pateicīgi – izcili sausas un karstas divas nedēļas ražu ļāva novākt bez papildu tēriņiem. Neraugoties uz to, ka agronomijas pamati māca – labos ražas gados grūti iegūt augstas kvalitātes graudus, graudu kvalitāte 2020. gadā patīkami iepriecināja vairumu saimniecību. Tādējādi vēlreiz gūstam apliecinājumu tam, ka Latvijas lauksaimnieki spēj izaudzēt vienus no kvalitatīvākajiem un vērtīgākajiem kviešiem Eiropā.

Ne tik labvēlīga šī vasara izrādījās ziemas rapsim, tādēļ cerētās ražas lielākajā daļā lauku netika iegūtas. Rapsis kopumā iesēts teju 146 tūkst./ha, un kopraža plānota 447tūkst./t.

OSKARS BALODIS,
LLKC Augkopības nodaļas vadītājs